

TELEGRAFULU ROMANU.

Telegrafulu ese de doue ori pe sepmene: joia si Duminica. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la speditur'a foiei pe afara la c. r. posie, cu bani gata prin scriitori francate, adresate catre speditura. Pretiul prenumeratului pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

Nr. 52. ANUL XVIII.

Sabiu, in 2/14 Iuliu 1870.

Invitare de prenumeratiune la „Telegrafulu Romanu“.

pre o jumetate de anu (Iulie-Decembrie) alu anului 1870. — Pretiul abonamentului pre $\frac{1}{2}$ de anu e:

Pentru Sabiu 3 fl. 50 xr. v. a.

Pentru Transilvania si Monarchia austro-ungureasca 4 fl. v. a.

Pentru Romania si strainatate 6 florinti.

DD. abonanti suntu rugati a nu intarzia cu tramiterea prenumeratunilor.

Adresele ne rogamu a se scrie curat, si epistolele de prenumeratiune si se tramite francate — adresandu-le de dreptul la

Editur'a „Telegrafului Romanu“ in Sabiu.

Eveneminte politice.

Abia ce incepè interesulu politico a ne indreptă privirea mai cu de adinsulu la desbaterea organisarei municipieleru; la resultatul alegerilor diacolo de Lait'a; la portarea Boemiei fatia cu dietele cele noue si in fine cu senatul imperial; iera ce privesce politic'a esterna la purtarea adunarii de episcopi latini in Rom'a: si o cestiune noua pare a luá loculu celu mai considerabilu in treto cestiunile politice mari si mici din' Europa. Acest'a este candidatura unui Hohenzollern pretronul Spaniei, de care amintiramu si in urulu trecutu.

Pentru ca sa cunoscemu mai bine insemenitatea acestei cestiuni, insenmam ca corpulu legislativu a aflatu cu cale a face regimului francesu o interlatiune in privint'a acésta. Regimul in se nu a esitatu de a respunde si nu a responsu in limbajul diplomaticu evitatoriu. Ministrulu afacerilor esterne Grammont responde: Este adeveratu ca Prim a oferit corona Spaniei unui Hohenzollern carea acest'a a si primit'o. Poporul spaniolu in se pana acum nu s'a pronunciato. Nu cunoscemu amenuntele negoziarilor ce ni suntu noue inca ascunse. Ne rugamu in se de amanarea desbaterei, pentru ca ea nu aru duce la lumina. Noi nu am incetat de a arata simpathiele nostre Spaniei si vomu incungiuá si aparent'a ca amu voi a ne amestecá in afacerile unei nationi mari, candu ea exercita suveranitatea ei. Fatia cu pretendentii la tronu noi suntemu inca cu totulu neutrali. Vomu starui in neutralitatea nostra. Nu credemu inca ca respectulu catra drepturile unui popor vecinu ne va constringe, ca o putere strina sa puna pre tronulu lui Carolu V pre unu principe spre detrimentulu nostru si spre conturbarea echilibrului europeanu (aplaudari) punendu in periculu interesele si onorea Franciei (aplaudari). Avemu firm'a sperantia ca eventualitatea acésta nu se va realisá. Spre a impedeacá acésta complamtu la inteleptiunea poporului nemtiescu si la amici'a celui spaniolu. De a in se aru fi altu feliu, cu ajutoriulu Dvostresicu ajutoriulu natiunei vomu scisa ne imprimim detori'an o strafara amanare si fara slabiciune (Aplaudari unanime).

Pentru ca sa cunoscemu si mai bine lucrulu, reproducemu din „N. Fr. Bl.“ urmatorele:

Atentiunea intregei Europe e de fatia indreptata spre evenemintele din Spania. De comunu se crede, ca Francia nu se va infricosi de unu resbelu, ca e inse impossibile, ca Prussi'a sa o ia cu candida.

tura a printiului regescu asiá de seriosu, catu prin ea sa provoce unu resbelu europenu. Din Berlinu s'a si datu signalu de retragere si se dice cu dreptu cuventu, ca Prussi'a ca atare si mai pucinu federationea de Nordu nu aru si interesali la candidatura printiului Leopoldu, si inca, ca regele nu se privesce nici bateru de siefu alu acestei linie catolice hohenzollerniane. De a in Berlinu se vorbesce asiá de rationalu si se va si lucra conformu acestoru cuvinte, in curendu va disporea tota temere. Bismark trebuie ca s'a convinsu din limbajul celu seriosu alu foilor parisiene guvernamente ca "Francia e decisa la ori si ce si Francia si are si causa, pre candu Prussi'a nici cum nu se poate incumeti a experimenta; caci cestiu, despre care e vorba, nu atinge poporul, nu nationea si nu va insusiti pre nimenea in Prussi'a. Faim'a, ca in Madridu a eruptu o revolutiune, nu se adeveresce, pre candu — ambe acestea lucruri stau in combinatiune — Prim aru si asiguratu curtile europene ca nici cum nu intesce la o lovitura de statu si ca nu are de cugetu a impune spaniolilor unu rege fara consimtiumentul legalu alu representatiunei nationale. Foi'a "Köl. Z." dice, crediendu ca cestiu sea va asta creduli, — ca pre regimulu prussianu nulu interesu otatu alegerea catu si nealegerea, atatu primirea catu si neprimirea printiului Leopold. Dilele prossime voru domoli la tota intemplarea incauva escitarea. Mai paciu paciu e limbajul foiei "Berliner Börsenztig" care fóia in se in faceri politice are pucina trecere.

Inciintiarea, ca contele Beust si a amanatu celeria propusa la bai din cauza cestiu hohenzollerniane—spaniole, ivita momentanu, se desmintiesce oficiosu; de presinte se dice ca va porni in calatoria in 11 l. o. Spera contele Beust a potea rezolvà pana atunci cestiu spaniola seu tiene presentia sea in Vien'a, cu totu ca in faceria acésta e asiá de incordata, de superflua?

Telegreme private din Parisu anuncia, ca se desvolta acolo in ministeriulu de resbelu o activitate deosebita, ca trupele se completeaza si flotila din marea mediterana a capetatu ordinu a fi gata pentru vre-o eventualitate. Se vorbesce si de demissionarea lui Benedicti din postulu seu de ambasadore in Berlinu. Foile mai prospete prussiane vorbesce cu ore care ironia rece despre acestu lucru. Organulu lui Bismark resuma faptele cunoscute pana acum'a si dice ca "totul, ce e cunoscuto despre fas'a cea mai noua a cestiu monachice in Spania, consta din singur'a inciintiare a lui "Bureau Havas" ca s'a esmisu o deputatiune la principale ereditariu de Hohenzollern (de facia colonelu in armat'a prussiana) pentru de a se intielege cu elu despre primirea coronei spaniole.

Diet'a Ungariei.

In siedintila din 30 Iuniu a casei reprezentantilor se autentica mai intai protocolul siedintei precedente. Presedintele anuncia mai multe petitiuni, care deodata cu cele ale deputatilor E. László, P. Szontagh, A. Csanydy, J. Szaplonczy, Fr. Eördögh, Környedy, I. Vidats, Fr. Házmann si St. Bitto se transpunu comisiunei de petitioni.

Ign. Somossy interpelaza pre ministrulu de comerciu si finançie ca candu voru incepe a lucra conformu conclusului casei, care dispune, ca aceia deputati, cari devinu membri ai regimului, sa se supuna unei alegeri.

Ministrul de comerciu responde la interlatiunea lui Ign. Somossy. Densulu si-aru fi depusu cu securitate mandatulu de deputatu, de a

ru provinciale din Monarchia pe anu anu 8 fl. era pe o jumate de anu 4 fl. v. a. Pentru prince si tieri straine pe anu 12 fl. 1/2 anu 6 fl. v. a.

Inseratul se plateste pentru intia ora cu 7. cr. si urmatorul, pentru a doua ora cu 5. cr. si pentru a treia repetare cu 8. cr. v. a.

aru si fostu convinsu, ca conclusulu casei la deblaga. Din cetera conclusului nu s'a potutu in se convinge, ca afirmarea lui Somossy aru si adeverata.

Responsul se ia spre cunoștința, dupa ce Somossy s'a declarat de multiamit cu elu.

Proiectul de lege despre deschiderea drumului de feru Hodmezö-Osiorheiu-Csaba se cetește a treia ora si primesce definitivu. Partea respectiva a protocolului se verifică si tramite casei magnatilor.

La ordinea dilei sta desbaterea generala despre proiectul de lege relativ la organizatiunea municipieleru, catu si proiectele de conclusu ale lui Kol. Tiszai si consorti, E. László si consorti si alii G. Elekes privitor la acela proiectu.

Mai intai cetește referentul comitetului centralu, B. Perczel raportul aceluui comitetu si adauge o scurta motivare.

Insinuati spre a vorbi in afacerea acésta suntu cu totulu 94 insi, parte din drépt'a, parte din streng'a.

Referentul comisiunei centrale, B. Perczel recomenda primirea proiectului de lege. Densulu revoca, ca proiectul s'a recunoscutu de comunu de forte importante si s'a si desbatutu in sectiuni detaiatu cu cea mai mare sirgantia. E lucrul si furisul, de a consideram pre de o parte alipirea de o institutiune avitica, de alta parte temerea de centralizare preponderanta, mai departe si forma parlamentaria a regimului de nou introdusa, care recere neincunjurabile modificarea vechiei institutiuni comitatense. La proiectul de facia se reface totulu la impregiurarea, ca din ce punctu de vedere va fi judecatu. Punctul de vedere esclusiv teoreticu nu poate si admisu si prin urmare si-a alese comisiunea centrala punctul de vedere practicu cu deosebire de baza. Vorbitoriul mai atinge cestiu oraselor, comitilor suprimeru catu si cestiu de candidatiune, afirma in fine ca cea mai insemnata cestiu a proiectului acestui a jace necontestabile in modalitatea formarei comisiunei comitatense.

Kol. Tiszai si exprima mai nante de a trece la obiectul desbaterei parerea de reu, ca regimul nu considera opinionea publica; mai din toate orasiele si comitatele eu incursu proteste seu propunerile de emendare privitorie la legea municipale fara de ale si considerat bateru catu de pucinu.

Dupa acestea trece vorbitoriul la proiectulu de lege alu regimului. Densulu lu desemna de neimpreunavera atatu cu principiile democratice catu si cu autonomia munilipale. Acestu proiectu mistifica mai inainte de toate prototipele oraselor cu cele ale comitatelor si nu reserva oraselor caracterulu lor propriu.

La ocasiunea acésta intréba vorbitoriul de deputatulu Elekes, care a presintat unu proiect de conclusu privitor la o organizatiune deosebita a fondului regescu, ca nu obseva contradicerea in care insa si a cadiulu, de a considera in generalu la primire, pre candu elu in-si si afirma, ca organizatiunea deosebita a oraselor e neincunjurabile necesaria.

Kol. Tiszai desemna propunerea deputatului Elekes de neacceptavera. Amenarea desbaterei despre proiectul de lege municipale nu se poate basa pre altu argumentu, de catu pre acel'a, ca opinionei publice sa i se dea tempu pentru de a se orienta si pronunci detaiatu in privint'a proiectului de fatia. Tiszai afirma in decurgera vorbirei sale, ca fundul regescu nu s'a organizat pana acum'a, dreptu resplatu pentru acei barbatii

cari ore cându s'au luptat contra constituuniei Ungariei.

Preponderanța, care o asigura acestu proiect de lege plutoocratice și tocmai asiā de nesufiabilă, că și influența nobilimiei și o reprezentanță intelectuală a municipiilor devine a priori impossibilă. Pre lângă acestea se mai adaugă poziunea comitilor supremi satia cu regimul, subordinatiunea acestor ministrului de interne, prin ce, autonomia municipiilor devine cu totul ilusoră. Căci comitendu comitele supremu o ilegalitate, se poate totuște ună formalmente excusată, ca s'a facut conformu demendațiunii mai înalte și prin acăstă elu desfuge responsabilitățile.

Se va reflectă, ca ministerialu e responsabile, acestu respunsu nu are trecere la o camera, care e compusa, ca a noastră. Sa scie ca e mai multu unu cuvent frumosu de cătu faptă: ministrii sunt responsabili.

Se aude adese imputânduse omnipotintă comitatelor, înse ilegalitate, ce regimul le comite remănu neamintite. Nu este o ilegalitate, cându tōte protestele incurse contra legei municipale nu se consideră, acceptându ca comisiunea petiunaria sa relateze, pâna cându legea va fi dejă primită? Partitelor năstre e totu posibilu. Partită regimului său nu poate său nu cetează depune regimul, chiar cându aru comite cele mai mari ilegalități. (Contradicteri ladrăptă).

Dupa proiectul acestu de lege nu mai membrii comitetului comitatensu suntu responsabili, nu înse și comitele supremu. Acestă i concesu, a face dupa placu ori și ce.

Regimul se increde in onestitatea viitorilor comiti supremi, sperău înse ca nu va pretinde pentru densii infalibilitatea (aprobari la steng'a).

Cum trebuie sa sia statulu, care sa sia liberu? Mai întâi trebuie sa aiba unu ministeriu responsabile. Aceasta responsabilitate sa sia înse in realitate, nu numai dupa aparintia. Spre acăstă e de lipsa, că parlamentul sa sia espressiunea cea adeverata a voitiei poporului, că organizațiunea internă a tierei sa nu impedece alegerea libera. Regimului nu e concesu asiā dara a intrebuintă mijlocă spre a influența alegerea, cu atâtă mai puinu a și o crea prin lege. Alu doilea, intr'unu statu liberu trebuie sa domnescă egalitatea deplina naștei legei, numai pre basea acestei potre esistă libertate politica și personala. In modulu acestă i continua Tisza vorbirea sea, fiindu adese intreruptu priu aprobari dia partea stengei. Contra proiectului mai vorbira E. László, pentru proiect cuventara in siedintă de astazi Elekes și ministrul Rájner.

La 2 ore incheierea siedintei in cea următoare se va continua desbaterea.

Cuventarea dep. Al. Mocioni din 2 Iuliu in dietă Ungariei.

(Urmare.)

Deci dreptulu la ordinatiuni de sila, ce însemna in vieti practica? Insémna ca guvernul parlamentarioru acum a devenit, și formalmente, domnul alu legei, ca are detorintă a se nătișe preste lege, de căte ori visce ratiuni mai înalte politice recera acăstă, iera intrebarea, cum ca cari suntu asele ratiuni, cause mai înalte politice? partită sea propria, deci elu insu-si o constata si respective judeca, guvernul procedură sea, cându practica domnia preste lege, o supune iera-si numai unei privintie, si acăstă este privintă intereselor de partita.

Acum dupa acestea credu ca nu voiu sminti afirmându, ca sistem'a de guvern parlamentarioru nu e altă ceva in practica, de cătu acea potere de statu, organizata pre cătu se poate mai perfectu, carea intrunesce in o singura māna legalită'a și executiv'a suprema, cărei poteri nu i se opune de cătu unică marginie: interesulu propriu, — si nu e responsabila decătu unui: siesi. (In dréptă risu mare și strigări: doctrinarismu amabile, sozisme. In stang'a: s'audim, s'audim!)

Nu pregetu a recunoșce, on. casa, (S'audim!) ca vieti practica moderăza acăstă potere absolută, ca factorii vietiei practice tempescu asculitulu ei. Asiā e, de exemplu, publicitatea, asiā e spiritul publicu celu desvoltat tare, asiā e prudintă pre-calculatoare a insu-si interesului; daru asiā e — si astă e capul lucrului — ca fia-care parlamentu face parte din iera, si că atare in anumite privintie are interesu comunu cu iera. Iera efectele

rele ale puterii absolute se manifestă numai atunci, cându vinu casurile de contrastu intre interese. Aceste casuri voru fi naturalmente cu atâtă mai rari, cu cătu e mai largă basea de pre carea purcedu firele intereselor ce se concentră in parlamentu, și cu cătu e mai asecuratu dreptulu de alegere libera. Dara tōte acestea numai ce moderă efectele poterii absolute înse nu schimbă adeverul ca: din parlamentarismu resultă domnia absolută a majorităției asupr'a legilor.

Credu ca nu e de lipsa se dovedescu cum ca veri ce potere absolută, practice se ia ori de singurătăci ori de majoritate, in principiu eschide domnia legei, de-si acăstă domnia a legei este neaperat de lipsa, și este condițiunea prima precum pentru libertatea individualui, asiā pentru a corporațiunilor și pentru intrég'a desvoltarea libera.

De alta parte e invederatu ca tōte acestea nu suntu esfintița abusurilor comise de singurătăci, dara necesaralminte urmează din ins'a-si natura sistemei; căci déca sistem'a vrē sa respondă destinațiunei sele ca nu e capace a responde intr'alta formă, decătu in ceea ce ceteziu a vi-o areta in liniamintele generali.

Déca din caten'a acăstă vomu rampe macaru unu ochiu, sistem'a intrég'a nu mai e in stare a responde menitiiunei sele. De ne vomu mărgini la principiul responsabilității juridice, noi vomu impinge parlamentarismul inderetru la epoca Stuartilor. Sa stergem responsabilitatea politica, si in adeveru asecurămu guvernul neabhängig'ă satia cu majoritatea, dara semenăto sementă de frecăr'i continue intre poterea executiva și parlamentu, dela cari nu potem speră o desvoltare sanatosă.

Déca tōte acestea suntu adeverate, déca e adeveru ca parlamentarismul numai in forma sanatosă și deplină poate se responda menitiiunei sele, adeca numai asiā servit de primă garantia a constitutiunismului: déca de alta parte e adeveru, ca poterea absolută eschide in principiu domnia legei, apoi mi se pare ca d'aci urmează dōue: (Intrerumperi. N'o se audim in fine ce urmezi?) Un'a ca, nu este mai mare retacie de cătu a crede cum ca menitiiunea sistemei de guvern parlamentarioru si de responsabilitate ministeriale este, sa asecure libertatea individualului și a corporațiunilor; căci menitiiunea sistemei de regim parlamentarioru si de responsabilitate ministerială este numai si numai, a eschide in principiu domnia intereselor dinastiei, domniei intereselor dinastice, a substituī domnia intereselor tierei. (Asiā e! Aprobare in stang'a). Si de ore ce ieră interesele sele de persoana juridica pururea numai in forma de majoritate si le poate validitate, scopul sistemei de regim parlamentarioru este, a schimbă domnia absolută a dinastiei cu domnia intereselor dinastiei. Cu cătu acăstă sistema e mai capace, că interesele dinastiei cari aru si cumva contrarie tierei, sa le supuna la domnia majorităției, cu atâtă mai multu se apropia ea de idealul seu; acăstă e menitouea ei, nici cu unu firu de peru mai multu. Dara din tōte acestea urmează a dōua, ca locu'ma pentru acăstă introducerea in ieră năstra a sistemei de regim parlamentarioru si de responsabilitate ministeriale, nu numai ca nu face sa sia de prisosu selfgovernmentul municipiilor, ci lu pretinde că neaperat de lipsa, déca nu voim sa renunciu la veri-ce desvoltare libera. De aici urmează ca se sugruma desvoltarea libera in embrio, o sugruma fia-cine, carele voiesce că se pună libertatea individualului și a corporațiunilor, precum si domnia legei, sub seculu sistemei de regim parlamentarioru si de responsabilitate ministerială; — căci acăstă le eschide pre acelea. (Aprobare in stang'a).

Nu vreau se esaminu, in cătu sistem'a năstra parlamentaria de astazi corespunde idealului seu; la tōta intemplare e caracteristică ceea ce se vorbesce prin cercurile guvernamentale, cum ca opposițiunea, de-si aru ajunge la majoritate, n'arū si capace a luă frenele guvernului, si acăstă din cauza a pusetiunei ce ocupă in dreptulu publicu. Cum se va potea imbină acăstă cu adeverat'a sistema parlamentara, carea nu sufere sa existe si unu guvern de tendință contraria majorității? astă o incredințeziu inteleptei priceperi a guvernului. (Aprobare in stang'a). Vreau numai se constateză adeverul, cum ca nu existe o instituție omenescă, sia chiar cea mai perfectă, carea sa aiba capacitatea a asecură libertate in tōte privintiile si sculă tōte intereselor liberației. Pute se facă acăstă ori care instituție, pururea intro direcție anumita, dara nu in tōte. Aceasta e adeverul acelu mare, ce poporul anglo-

nici odata nu l'a perdu din vedere; ma vedem cum poporul anglo desvolta, deodata cu regimul parlamentarui responsabile, si cele-lalte dōue băsătari ale adeveratului constituunismu si ale libertății, intielegu instituția angla de județie, inaltă la renume europeanu, intielegu sistem'a angla de selfgovernmentu, ce asisdere pote servi de modelu. Asiā se vede cum ca guvernul nostru ambla pre cale contraria in amendouă privintiele (Stang'a: Adeverat e!)

Anu dlu ministru de jusstitia despoia tiér'a, celu putienu pentru cătu-va timpu, instituția de tribunale independinti. Nu poate si scopulu meu sa incep acum analisarea respectivei legi, ci numai la aceea me mărginescu, sa revocu a minte eschintea cuventare, ce multu onoratulu deputatu Ghiczy o rostă la acea ocasiune, si din carea — asiā sum convinsu — vieti'a practica va confirmă tōte sentințele. Dara a-si voi sa mai observu ea, după acăstă lege, poterea judecătorescă nu sta de asupr'a poterii executiva, si sub acăstă. (Stang'a: Asiā e!) Acum dlu ministru de interne vine se nimicescă sistem'a de selfgovernmentu.

Mai nainte de ce astu dovedi adeverul asertionei mele, voi se observu in generalitate ca eu cestiunea centralisatiunei si a decentralisatiunii nu o socotu nici cau de gustu nici de conformitate la scopu, ci o credu cestiune curata juridica chiar pentru natura sistemei parlamentare. Eu centralisatiunea, ori selfgovernmentul, nu pentru aceea lu dorescu ca e mai estinu său mai repede, desăru si centralisatiunea mai estinu său rapede, ce nu voi sa disputu de asta data, ci eu sum convinsu ca poporul toem'a asiā de putienu nu poate renunță la dreptulu de a se guvernă insu-si pre sine precum nu poate renunță la desvoltarea libara, la acăstă missiune omenescă a sea.

Cestiunea guvernarei libere e cestiune juridica, căci totu acea ideia fundamentală, care indreptătiesce poporul sa ieșe a māna legalatiunea si executiv'a, adeca executiv'a centrala, totu aceea indreptătiesce pre cetățenii statului ca asecutarea legilor, cătu cade in cercul loru, sa se intomple cu concursulu si influența loru. Dupa acăstă, Onorata Casa I nu potu avea de cugetu sa detalezu proiectul de lege de pre tapetu, ci dorescu numai a caracteriză acele contraste in principiile fundamentali, ce esistă intre mine si intre cei ce partinescu proiectul de lege.

Cum ca sistem'a năstra administrativa, in starea ei de astazi, nu se mai poate sustine, credem cu totii si in asta privintia nu e desclinire de pareri intre noi; desclinire e numai in privintă modului ce ni se pare, ca trebuie se-lu urmāmu.

Ast-feliu, primul contrastu de principiu l'aslu in ceea ce spusera astazi dd. deputati Szirmay si Eber. Ei disera ca, punctul de gravitate alu selfgovernmentului nu e in municipie ci in comune, si — déca am intielesu bine — dlu deputatu Eber provocă in asta privintia la Anglia ca sa-si sprijinăsca parerea dsale. Eu nu-su de aceea parere, si in cătu s'a facut provocare la Anglia, mi se pare ca nu e nimerita.

Sistem'a angla de selfgovernmentu, in ce privesce organismul oraselor, mare parte sémenea cu organismul oraselor continentale, dar nu e astu-feliu si in privintă celor latte municipie. Institutionea de selfgovernmentu angla nu e unitaria ciun organismul telurite in modu coresponditoru ramurilor principali ale administratiunei, cari organisme telurite stau lângă oalătă autonome si nedependinti, si numai comuniunea cercului (suerel) de competintă este punctul comunu alu acestoru telurite organisme. Acestu cercu de competituita juridica adeveratu ca era mai nainte cerculu comunie locali, dar de dupa desvoltarea cercurielor mai înalte ale administrationei, astazi nu e mai multu comunitatea locala, ci cade (cerculo de competituita) intr'un'a cu teritoriul cercului administrativu, ce s'a formatu din intrunirea mai multor comune locali.

Deci sistem'a de selfgovernmentu anglu, nu e sistem'a de comunitati de dupa conceptul continentalu, ci sistem'a de cercuri administrative.

Condițiunea prima a fie-cârui selfgovernmentu sanatosu este, precum observă astazi on. domnul deputatu Ferdinand Eber, că sa aiba in numeru de ajunsu, in mesura destulă acele elemente, cari de dupa cultură si experientie loru suntu singure calificate a validitate principiile unei administratiuni regulate precum si ale adeveratei responsabilități. A dōua condițiune a unei selfgovernmentu ade-

verat e, că agendele administrationei sa fie in proporțiune cu unu organismu astu-feliu de complicatu.

E apriatu ca spre tōte acēstea comunitatea locala nu e capace din cau'a micului teritoriu ce are. Dar dovedescu acēst'a si acelea state, cari, in timpii din urma incercându se introduca sistem'a de selfgovernment, si in lips'a de asemene cercuri administrative creara cercuri artificiose. Dēca acestea cercuri adese nu potu prinde radacina de regula ci numai după līmpu lungu in decursu de generatiuni, si dēca asemene cercuri, create artificiosu, tocma pentru acēst'a numai rare ori potu responde adeveratului scopu si ingreuna activarea sistemei de selfgovernment, apoi credu cumca acēst'a e cau'a mare si basata ca noi sa nu nemicim u acele cercuri, cari s'au formatu prin o desvoltare secolara a statului, ci mai verlosa sa cereāmu intr'ensele punctulu de gravitatiune alu sistemei de selfgovernment. (Aprobare in stāng'a.) De aceea eu, venitoriu sistemei de selfgovernment nu-lu vedu in autonomia comunelor, ci in alu municipiilor. (Aprobare in stāng'a.) De aceea dorescu ca municipiele, cari pāna acum au fostu barierile ce ne aperau constitutiunalismulu si libertatea in contr'a poterei absolute a domitorului de acum nainte sa ne fie bariera de aparare in contr'a acelei poteri absolute carea e in mān'a esecutivei, in mān'a guvernului. (Aprobare in stāng'a estrema). E apriatu cumca guvernulu vré sa nimicescă tog'm'a aceste municipie in esist'a loru.

Precum scimus, sistem'a francésca de centralizatiune nu eschide consiliele, corporatiunile reprezentative, ce cercurile administrative le compunu pre calea alegerei libere, mai tocma sustiene de a dreptulu sistem'a consililor. Aceste consilie au si dreptulu a otari pāna la o mesura anumita. Dara cea ce a pusu marc'a apriata a centralismului pre sistem'a francésca nu e alt'a decât ea, anca la capitolu secului trecutu legalatiunea a purcesu din acelu principiu smintit, cum ca a administrā e lucrul unui, iera a discute e lucrul mai multoru insi, si pre basea unei deductiuni false din acēst'a, nu numai ca i-au despartit pre oficialii cercurilor formalmente de corporatiunile reprezentative, ci anca i-au supusu pre oficiali de a dreptulu guvernului centralu, si prin urmare devenira in fat'a corporatiunilor representative de sine statutori si independenti deplinu.

Acēst'a e caracteristic'a principala a sistemei francesci de centralizatiune. Sa intielege ca, fat'a cu atât'a independintia a oficialilor de cercu, dreptulu de otarire alu corporatiunilor representative numai de nome s'a mai potutu sustine.

Acum'a indresnescu a intrebă: ore acelu dreptulu comitilor supremi, care de după nume e dreptul de candidatiune, iera in saptă dreptu de denumire, ore acea potere disciplinaria nerestrinsa a comitilor supremi, ore acelu dreptu nerestrinsu alu comitilor supremi de a suspinde si de a substitui, ore acelu principiu din proiectul de lege, ca ordinatiunea comitelui supremu scutesce pre oficialii municipiului in fat'a comitetului, — ore aceste tōte nu-i voru aduce pre oficialii municipali in dependintia de guvernului centralu totu asiā de a dreptulu si deplinu, precum o vedem in Franci'a? (Aprobare in stāng'a) — ore acēst'a nependantia a oficialilor municipali fatia cu corporatiunile representative, nu va face ca dreptulu de otarire alu corporatiunilor representative sa devina totu statu de ilusoriu precum e in Franci'a? Intrebă după tōte acestea nu va fi sistem'a nostra administrative o copia perfecte a sistemei administrative francesci, din carea numai una lipsesce, sinceritate? (Aprobare vivaci in steng'a.)

Inse, On. Casa! este ceva in sistem'a nostra administrative, ce nu gasim nici in sistem'a centralistica francesca; va fi unu organu alu guvernului invescutu cu putere nerestrinsa care potere nerestrinsa o va exerce fără nici o responsabilitate, despre a căruia responsabilitate nu este nici amintire in proiectul de lege. (Stāng'a: Adeverat!) Nu potu fi scopulu meu se aretu tōle acele urmări daunose, ce nu se potu incungură la sistem'a centralistica, iera vedem exemplu viu in Franci'a; dar credu ca in Franci'a sistem'a centralistica nu s'aru fi potutu sustinē fără acelu conseil d' état si acea sistem'a de justice administrative, carea de si purcede din o ideia fundamentală smintita, totusi s'a născutu la astu felu de gradu alu perfectiunei, in cātu in Europa nu-i mai gasim parechia. Justice administrative, da poterea absoluta in mān'a unui, dar olaresce cu cea mai mare precesiune suer'a de

activitate si responsabilitatea pentru fie-care organu alu guvernului. N'are guvernulu nici unu organu care n'aru fi trasu la respondero rigurosa de locu ce aru trece preste suer'a de competitia. Acēst'a se pote suferi, pentru ca interesulu acelui unicu despotu rare ori vine in contrastu cu interesele private, (ilaritate in drépt'a) si astu-feliu singuraticii si vedu interesele private in cātu-va asecurate.

Inse, On. Casa! in tiér'a nostra unde nu exista asemenea conseil d' état si Justice administrative, si noi creamu o sumă de despoti menuntiei, (Placere in stāng'a) ale căror'a tōte interesele vinu in contrastu locu cu interesele privatilor, — credem ca acēst'a se pote esecută? Eu chiaru si numai pentru acēst'a asiu crede legea dehe esecutabila. Si de ce le face guvernulu tōte acestea? Din acea simpla causa, ca precum ne spune, sistem'a de selfgovernment adaverata si neschimbata, in esist'a sea, nu incapu cu parlamentarismulu.

O privire spre Anglia ni va arētă acēst'a obiectiune in tōta goletatea sea.

Nu dorescu form'a esterna a sistemei angle de selfgovernment, ba in molte nu dorescu nici principiile lui esențiali sa le înțepenescu in tiér'a nostra. Nu, pentru ca sciu cumca acele principiile singuraticice s'au desvoltat din relatiunile vietiei de statu ale anglilor, si nu se potu aplică la relatiunile noastre.

Dara voiescu simburile selfgovernmentului anglu, voiescu esint'a lui, acele principiile cuprinse in selfgovernmentul anglu, cari se deriva din in-sasi ideia chiara de selfgovernment si cari, tocma pentru acēst'a, nu suntu legôte la nici unu felu de relatiuni. In Anglia, guvernulu n'are dreptu nici de ordinatiune nici de inspectiune satia cu corporatiunile autonome.

Dreptu de ordinatiune are exceptiū, al minte in unele casuri singuraticce ce le anumesco legea, d.e. in tempulu mai nou cau'a sanitata, temutile, casele de smintiti si causele căilor de statu. Dreptu de inspectiune asupra corporatiunilor autonome guvernulu n'are de cātu într'o privintia, adeca manipulatiunea de bani a corporatiunilor autonome o inspectionează asiā numitii "visitori" cari suntu comisarii curtei de contabilitate

(Vă urmă)

Noulu rege alu Spaniei.

O depesia telegrafica ne a adusu alalta-eriscrea, ca o deputatiune din partea guvernului spaniolu a plecatu spre a oferi coro'n'a Spaniei Altetiei Sele ser. Principele Leopoldu de Hohenzolernu, fratele M. S. domnului nostru Carolu I.

Totu ce se intempla pentru acēsta ilustra familia, naturalmente intereséza acum si pre ins'a-si Romani'a.

Negreșitu, dara ca acēsta scire, de care ne ocupāmu, déca se va adeveri, a trebuitu sa fie grata pentru fia-care si sa magulésca propriula amoru alu nostru national.

Spaniolii si ei au dreptulu a crede, ca au facutu o excelenta elegere, a se bucură de a pune capetu unei lungi si nerégulāri stari de lucruri, care tindea a perde, mai durāndu, tōte beneficiele, ce tiér'a pulea sa astepte dela isgonirea burbonilor.

Amu avutu onorea sa cunoscem pre Altet'a Sea principele Leopoldu si amu apreciatu calitatile eminente care potu garantā Spaniei unu bunu, intiliginte, liberalu si constitutionalu rege.

Si că romānu, adeca individu in vinele căruia a cura sănge comunu cu celu ce cura piu vinele spaniolilor, si că celu ce amu fostu fericiți a putea aprecia inaltele dote guvernative in sensulu libertătiei a M. S. noului rege alu Spaniei, amu fostu voiosi la primirea scirei telegrafice, anunțandu noua ilustrare pentru famili'a Domitorului romānilor.

Dupa ce că supusen lui Carolu I, si că amicu sinceru alu frumoscei Iberii, amu salutatu scirea chiamarei la tronul Castiriet a M. S. Leopoldu de Hohenzolernu, nu ne amu fi cunoscutu datori'a de publicisti, déca cu aceea-si sinceritate cu care ne amu exprimatu voios'a, n'amu adaoge si spresiunea unei temeri ce o credem nu numai a nostra dara comun'a tuturor u celor cari cugeta si-si sciu purta privirile prin misteriosulu velu alu asia disei politice europene.

De buna séma saptulu ca famili'a de Hohen-

zolero, famili'a dominindu in Prussi'a, intinde po-in-tele sele bratii, unulu la Gibraltar, si altulu la gurele Dunărei, eslo acest'a unu saptu de natura a increli fronte a multoru diplomiati, a puna nori pre-cheriulu multoru cabinete. Francia, in primula locu, si in stadiulu in care ajunse cestionea Germaniei sub egemoni'a Prossiei, Francia nu pote vedea ca indiferentia chiamarea unui Hohenzolera dincolo de Picineii sei.

Eata de noi, nefindelniciu, unu pericolu, unu punctu negru pre orizontele nouei domnii a regelui spaniola.

Si cine nu scie cum chiaru si Roman'a a avutu si are de suferit multe banueli si nejunsuri, din aceiasi cau'a, care mān'e va putea suscita Spaniei inuratori suparatore?

Constatându acestu saptu, sa ne grabim a spera ca temerea aretata va ramanea nejustificata. La acēst'a va contribui intelegeriua cea alăsa a junelui Rege ce-si da Spania. Acest'a ca si M. S. Carolu I potu conjură periculile, potu splană dificultatile diplomaticie; suntu in positiune a linisi susceptibilitati si temeri ale unor curti, precum e aceea a Franciei, cu cea mai mare inlesnire.

Spre a face acēst'a ei n'au de lipsa de cātu a voi: Si nu ne indoim cu M. Sea Leopoldu de Hohenzolern, va sci sa fie nu numai Rege alu Spaniei, dar si primulu spaniolu. M. S. va adopta, se va indentifică cu caracterulu, cu viat'a, cu modulu de a vedea si judecă, cu aspiratiunile chiaru ale poporului seu, si va probă Europei ca intre nou'a sea curte si tulpin'a vechiei sale familii germane, nu esista alte legaturi, decât acele ce Ddieu pusa intre fili si tata.

Cându Francia si ori care curte cātu de ge-losa, voru sci ca in Madrid si Bucuresci au cursu numai actiunile politicei spaniole si române, iera nu si ale altui nēmu, si Madridulu si Bucurescii voru putea computa pre simpatia si concursulu Franciei si a vericui. Din momentul insa ce ar si altintrele, spaniolii si-aru fi datu de gaité de coeur, o sorginte de neajunsuri si pote chiaru de desastre. Si acēstea nu ne-aru lipsi nici noue spaniolilor de la Dunare!

Carolu I (sa cutesam a o spune, noi cari din sincera si neinteresata anima amu servit domnia M. Sale) Carolu I déca, in anii de pre urma a intimpinat certe dificultati politice si interne si externe, acēstea le esplica adese saptulu ca gral'a consiliilor date de amici ne prodenti s'au tienutu in jurula curiei M. Sale o apparenta atmosfera ne deajunsu român, prin omeni, idei, obiceiuri etc.

In diu'a inse cându Carolu I revine in midiculu națiunei, si cându Leopoldu este primulu cetătanu alu Spaniei, ori-ce pericol e conjurat si ambelor națiuni latine nu li se va putea dice ca au facutu pasi necugetati, ci de maturitate politica, incredintu-si sortiele in mānile M. M. L. Carolu si Leopold domni români si spanioli! „Inf. Buc.”

Din viața comit. Albi-superiore.

Domnule Redactoru! numerulu mai prospetu 48 a stimatului nostru jurnalul "Tel. Rom." contine o provocare din partea lui adm. protop. Ioanu Ghene'a, prin care fără de a fi undeva acusatul se escusa, ca nu aru si fostu umblându chiar si carutia unui administratoru protopopescu in calitate de cortesu; carutia aceia a domnialui, provocându pre bictulu "U", carele si-a mai uitat de corespondința din Highig, după care romanii din comitatul potu notrii atât'a sperantia imbucurătoare, si spune verde ca éine a fostu acelu administratoru protopopescu a cărei carutia a umblat cordesca-delunda. Dlu adm. Geaj'a intielegându figur'a retorica a căruii si engeta ca in căruii a trebuitu, fiindu a administratorului sa fie si administratorulu in ea si sa mane cat de cumva nu va fostu unu velocipedu, si aceia si-i se māne prin altii dar administratorile au trebuitu sa fie.

Se dice in comun ca cine se escusa se incusa, dare aici nu sta lucrulu asiā. Spre odihna susținătorii a parentelui adm. fiindu insu-mi corespondințele figurativu "U" la provocarea domniei sele voju sci dda deslustrile recerute. — Înainte de tōte-i facu cunoscutu, cum ea de-si dlu găndesc ca e numai singuru administratoru protopopescu, si nu vrea sa cunoscă pre altii, in comitatulu Albei superiore totusi la noi, haru domnului, suntu mai multi de aceia d.e. mai intai e D-sea, după aceea

in cerculu de susu parintele Petricu dela Brasovu, mai departe parintele protosincel si de satia vicariu archidiecesanu N. Popa si deca nu sum reu informatu chiaru si dlu adm. prot Kendi din Saresiu inscavul Mediasului si mi pare ca in unele comune aru administrat si dlu adm. prot. Iosifu din Draus, scavul Cahalmului seu mai bine romanesce a Rupei.

Findu deci statu' adm. prot. in comit. Alb. sopr. cine va fi fostu celu cu carutia cea minunata de cortesiu? Provocandu-me ca sa spuiu adeverul si sa nu cadu jertfa calumniilor, cu care me ameninti, me dechiaru liberu si fara vr'o sila, spunendu-ti d-lale si onoratului publicu ceterioru, cum ca administratorulu protopopescu celu cu carutia de cortesu n'a i fostu dta, ci au fostu una altu administratoru dintre cei numiti carele loeuindu in apropierea sedriei comitatense are ore-si cari interese familiare si la ocazie si proprii private d-a-si trimite carutia sa mai cortescaduasca, de-si nu in interesu nationali romane, dara totu-si in interesu altor'a, ce e legatu cu alu d-sele, si apoi noi musai, precum si inchipuesce dlu Gheaj'a, sa fia totude-un'a si administ. in carutia, potu merge dara si altii in carutia sea.

Prin acest'a dechiaratiune deci, domnule administr. G. credu ca teamu eliberatu din positiunea cea neplacuta in care teamu adusu prin corespondintia mea cea fara de tactu. Sfatul ce milu dai la voiu pune la inima.

U.

Romania.

Cetim in diuarul „Dreptatea“.

Copie de pre epistol'a adresata Altetiei Sale

Principelui Atonu de Hohenzolernu.

Principe!

Bine-voiti a nu ve scandalisá de locu despre epistol'a mea, caci ea nu provine de catu din simtiu nationalu si din datori'a a ori ce parinte, a apera pre fiu obiciduitu. Asa dara sa pornescu, mai intau a ve face intrebarea;

Cu ce v'a gresit uatiunea romana, in catu a-ti trecutu preste tote cuviintile morale si politice, blamandu-o cu espressioni forte de partate de principiele si datinele ei in cestiunea jidanilor.

Ce va facutu principale romaniilor de l'ati discreditatu nu numai in sati'a romaniilor, dar a lumii intregi, — c'ar si statu de ne credulu (nesigur nu potu dice), in catu, deca n'ati luu amanetu mosior'a sea Poienile, n'ati si singuri de miserabil'a suma de 450,000 franci?

Bine Principe! Intielega ca simpatiele nu se potu luu cu forci'a, dara se oprescu cu logic'a, cu tactie's, ce se pretinde de la ori-ce persona, catu de susu si ori catu s'arn coborl mai josu.

Dreptu e, pentru ca i simpatisatu cu evreulu Strusberg, sa vini sa blamezi romani crestini pentru unu ebreu prusacu?

Bine siede unui parinte sa injosescă pre fiu lui (astazi Domnul romaniilor) in asi discredite in catu chiaru parintele seu a si caută siguranti'a sea?

Credeti Principe ca, deca aru si fostu numai fiu nascutu Hohenzolern, m'asi si marginitu in sinem a blama fapt'a de parinte: dara asi, precum astazi porta marele nume de Domnu alu Romaniei, trebuie sa-lu aperu de defaimarea parintelui seu.

In adeveru candu am vedutu intabularea din 6 Maiu anulu c. m'au lovutu mirarea, dara ce dicu mirarea? m'au pusu, Principe, in ingrijire si cu dreptu, caci m'amu intrebatur: Cui este data sortea Romaniei? si amo inceputu a cercetá la drept'a si la stang'a despre potarea sea ca tineru si n'amu culesu deca laudabile purtari in privintia moralitatii; la noi, l'au admirat lumea.

Apoi asi siindu,-vedi unde teau tramsu lacomia, statu in privirea blamarei romaniilor, catu si in privirea degradarei Domnului romaniilor, incat singuru te-a pacalit!

Principe sa-ti dan una sfata.

Fa cu fiu luminarei tale ceea ce faceau principii romani cu fiu loru.

Fa ce facu toti parinti romani cu copii loru.

Partea barbatasca, sacrificia pana si comandulu loru pentru prosperitatea copiilor. Partea femeiesca, cheltuesce pana si oulu de gaina pentru felicitatea copiilor.

Fa si luminarea ta, deca nu catu parintii romani, macaru anuleaza osindita intabulare de premosa Poienele, ce fiu luminarei tale a dobandit'o in tiéra.

Si deca inim'a 'ti este statu de impetrato, deca lacomia banesca totu oru predominanta similiu de parinte, spune-mi ce filotimu, ce procente 'ti datoresce? si eata-ne gat'a spre a sterge pat'a aruncata deasupra Domnului romaniilor, te asigurezu impreuna cu capitalulu de 450,000 franci, nu in poenita, dara in mosiele mele Obersienii si Dealul Mare, din districtulu Berladului, platnicu in terminu de unu anu.

Bine voiti, principe, a sci, ca si in Romania omenirea tiene la vorba.

Conteza pre parol'a mea, pre conosciutia mea, si catu mai curendu dorescu responsulu luminarei tale, spre mai departe lucrare. Totu odata primiti si salutarele mele

1870 Maiu

Iorgu Radu

Varietati.

** Solemnitate. Conformu programului publicatu in nrulu 49 alu acestei foi, s'a tienutu dupa rugaciunile inaltiate catra Ddieu in biserica, solenitatea de incheiere in sal'a cea mare a Seminariului archidiecesanu de aici. Afara de corpulu professorilor in fruntea junimei pedagogico-clericale, a mai asistat unu numera frumosu de barbati din toti ramii societatii romane. Din elevii institutului unii rostira cuventari altii declama poesi. Dlu directoru in cuvantarea sea de incheierea solemnitatii aminti si de impregiurarea, ca doi dintre dd. profesori ai institutului, fiindu inaintati prim unele din conclusele sinodului archidiecesanu din estu anu inaintati la oficie mai inalte bisericesci, parasescu institutulu. DD. respectivi (Vicariul archiepescu P. Protosincel P. Popa si asesorul consist. Zacharia Boiu) constataru cele spuse de dlu directoru si disera fie-care din partesi cate unu remasu bunu colegilor loru si elevilor institutului.

In decursulu solemnitatii chorulu esecula spre mare multiamire a auditorilor mai multe cantecu corespondintore acestei demne solemnitatii.

** Intunecime in luna. Alalta sera a fostu o intunecime totale in luna. Ea a inceputu la 9 si 42 minute sera; s'a pututu observa cu ochi liberi numai catra 10 si jumetate. Intunecimea a durat pana la 12 ore si 22 minute.

** Lotrii „Drau“, loi'a ce apare in Essegu scrie despre unu casu infioratoriu, intemplatu in apropierea Essegului. Casulu lu eneriza asi: Una domnu din Calocia, K. pleca de aici la Cepina si a luat pre o cale de otaru prin dosulu barcolui lui Pejacevici din Retsalu. Abia in departare de vre-o cateva sute de pasi, sarn trei barbati inbracati tieranesce si inarmati cu cutite asupra si i ceru bani. Bietulu omu le dede doua banenote de cate 50 fl. si ce mai ave bani meranti, cesti din urma i se inapoiara, lu apucara inse astfelii de grumadi incat a scosu limb'a, din care au tatau a treia parte, si apoi a fugit. Nenorocitulu abia s'a terit uatiune la Essegu inapoi, a facutu aratare si cautata cura medicale. Dupa o ora a plecalu doi panduri sa prinda pre facatorii de rele.

Mai non.

Pentru eventualitatea unui resbela spunu foile din Parisu ca si comandele suntu deja impartite Imperatulu va ave comanda armatei catra Prussia, ducele de Pilikso va comanda pre cea catra Spania: Principele imperialu va luu parte in statul majoru. Mac-Mahon inca va ave o comanda insemnata.

** Deak e resolutu a se retrage cu totul din viatia politica. La projectulu de lege pentru organisarea municipiului nu ia parte de locu, cu tote ca ministri lu roga.

Concursu.

Pentru ocuparea parochiei vacante din comunitatea gr. res. Vraniu in eparchia Caransebesului si protopresbiteratulu bisericei-albe — cu carea suntu impreunate un'a sesiune intréga de pamenta parochiale, 51 metri de cucuruzu si stola dela 170 de case — se scrie prin acest'a concursu.

Doritorii de a ocupá acest'a parochia voru ave a inzestrá petitiunile loru concursuale, timbrate dupa cuviintia, cu

- a) carte de botezu;
 - b) testimoniu despre sciintele pregatitore castigate inainte de a intrá in teologia;
 - c) testimoniu absolutoriu din sciintele teologice;
 - d) atestatu dela Venerabilulu Consistoriu diecesanu despre qualificatiunea, de a imbracá postulu preotiescu; in fine
 - e) atestatu despre portarea religiosa — morala avuta dupa scire din institutulu teologicu diecesanu;
- si astfelii provediute, stilisate catra sinodulu parochialu, le voru subscrerne P. O. D. Protopresbiteru in l'am pana la 12 Iuliu a. c. calid. vecchiu.

Vraniu, 16 Iunie 1870

Comitetulu parochialu

Cu scirea si invoiea mea:

Iosifu Popoviciu

Protopresbiteru.

3—38

Edictu.

Georgiu Munteanu din Bodu, carele de 14 luni, parasi cu necredinta pre legiuia sea socia Ecaterina Halmageanu la 2 septamani dupa casatorii a loru, — este prin acest'a citatu, ca in terminu de unu anu si o dti, dela datulu presinte, sa se presentédie inaintea subscrisului la scaunulu protopopescu, caci la din contra, si in absenti'a densului se va decide in sensulu ss. canone ale bisericei nostre greco-orient. procesulu divortialu incaminat de socia lui.

Brasovu in 4 Aprile 1870.

Ioanu Petrica

Protopopu gr. or. ala tract. alu II. alu

2—30

Brasovului.

Bursa de Vien'a.

Din 1/13 Iuliu 1870.

Metalele 5%	55 25	Act. de creditu 238
Imprumut. nat. 5%	64 25	Argintulu 120
Actiile de banca	685	Galbinulu 5 83

10,000

Dileri la drumulu de feru

afla ocupatiune durabila la cladirea drumului de feru langa Sabiu pre langa un'a tacsa de 1 fl. v. a. pre di.

Insinuarile se facu in Sabiu alara de tranjamentu la incepulumu drumului spre Mediasiu.